

De Veluwe

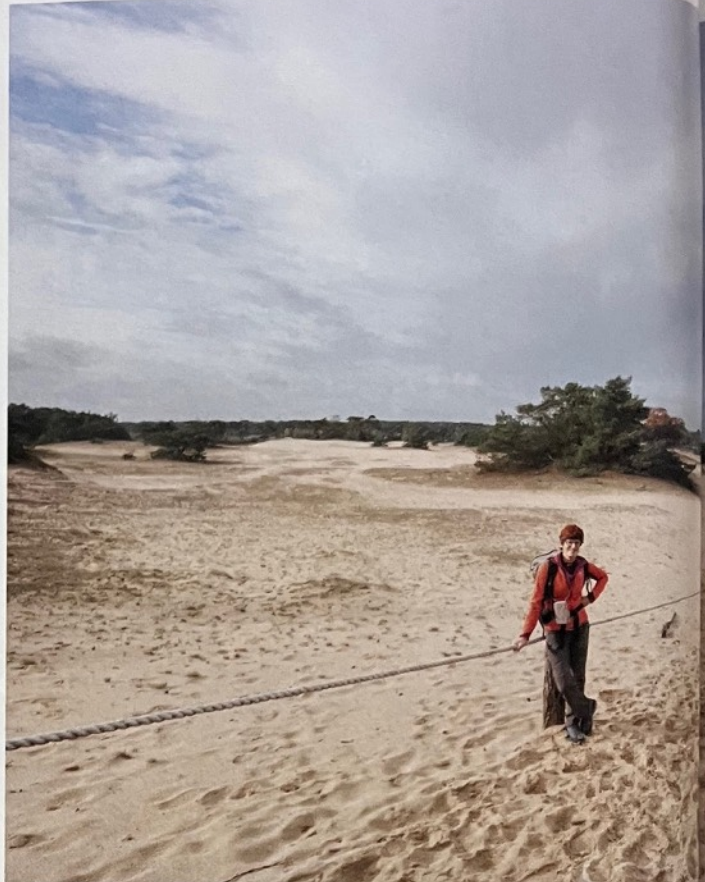
in twee dagen

De Elspeetsche
Heide. (GT)

Dat het op de Veluwe heerlijk wandelen is, is geen verrassing. Vooral in de herfst, wanneer het felgekleurde blad van de bomen in brand lijkt te staan en het hallucinerend lekker ruikt. Daarover gaat dit verhaal dus niet. Wel over het feit dat de ontmoeting met twee padcoördinatoren – die zorgen dat de markering van LAW's op orde is – een verrassende wending nam.

TEKST NOËS LAUTIER
FOTO'S NOËS LAUTIER & GIEL TANGE

“Elke tocht begint met een goede voorbereiding”, zegt Bert Boetes fijntjes glimlachend. Bert is padcoördinator van een deel van het Zuiderzeepad. Maar wij waren toch goed voorbereid? Op de Routeplanner van Wandelnet had ik gezien dat het op de Veluwe een drukte van belang is als het om LAW's en andere langeafstand-wandelpaden gaat en dus had ik een tweedaags rondje uitgezet. Over delen van het Zuiderzeepad, het Veluwe-Zwerfpad en het Westerborkpad wandelden we van Nunspeet naar Elspeet en via een andere route terug. Ik had mijn rondje minutieus bestudeerd, prints van de route gemaakt, de wandeling op mijn mobiel in de Topo GPS-app gezet en een hotelletje gereserveerd.

Geen markering?

Toch klopte er onderweg iets niet en daarom heb ik met Bert en Jaap de Boer, die eveneens padcoördinator van Wandelnet is, afgesproken naast de uitkijktoren van het Veluwetransferium in Nunspeet. Jaap is verantwoordelijk voor het routeverloop van dit stuk Westerborkpad. “Zullen

we bij de uitkijktoren beginnen? Daar ging het toch al mis?”, vraagt Jaap. Padcoördinatoren zijn vrijwilligers die onder andere nieuwe LAW-tracés uitzetten wanneer er een wandelpad wordt afgesloten, bijvoorbeeld doordat er een onbewaakte spoorwegovergang wordt opgeheven.

Ze controleren echter ook meldingen over ontbrekende markeringen die binnenkomen via meldpuntroutes.nl: geen wit-rode stickers is wat Giel en mij was overkomen. De benen waren al opgewarmd omdat we op de dertig meter hoge uitkijktoren waren geweest. “Zie jij markering?”, vroeg Giel verbaasd. “Dit Transferium is toch het beginpunt?” “Nee, niets te zien,” zei ik, “maar niks aan de hand, dan volgen we de gps-track.” Vol verwachting liepen we het bos in, dat barstte van de gemarkeerde routes, maar het wit-

rood van een LAW ontbrak. In feite vonden we die markering een onbeduidend detail, want vandaag of morgen zouden we misschien wel een wolf zien. Dat was mijn buurvrouw immers hier vlakbij overkomen. Een tijdje had de wolf haar vragend aangekeken. Hij (of zij) ging er zelfs bij zitten, maar toen er niks gebeurde was het dier opgestaan en kalmmpjes weggelopen.

Natura 2000

Zodra we het viaduct over de A28 waren gepasseerd, zagen we wel markeringen. Door een herfstig bos van zieltoegende naaldbomen en loofbomen die opzichtig met hun herfstkleuren pronkten, bereikten we het intieme Hulshorsterzand. Maar het hoogtepunt van de dag was zonder twijfel de Elspeetsche Heide, een paar kilometer verderop. Voor ons lag een weidse, heuvelige vlakte van geel-beige zand met hier en daar een eenzame boom. Dit 768 hectare grote bos-, zand- en heidegebied valt onder Natura 2000 en is typisch voor de Veluwe. Ik kan het weten, want ik ben iets zuidelijker op de Veluwe opgegroeid. Op een beboste uitkijkheuvel stond een lange bank tegen een ijzeren rasterwerk gevuld met stenen. De zon piepte door de

“Het maakt toch niet uit of we op of naast de route wandelen? Het is overal mooi”

◀ Jaap de Boer (links) en Bert Boetes, padcoördinatoren van Wandelnet, schrapen een oude markering van een paal. (NL)

▲ Voor ons lag de Elspeetsche Heide, een weidse, heuvelige vlakte van geel-beige zand. (GT)

▶ Het Hulshorsterzand. (GT)

wolken en er waaide een zwak windje. Geen betere plek om een eitje te pellen. "Ik wandel al ruim veertig jaar. Met kaart en kompas, met een routebeschrijving en via gemarkeerde routes. Bovendien maak ik zelf routes", zei ik. "Nooit een gps-track nodig gehad en nu loop ik hier met mijn mobiel te navigeren omdat ik de juiste route niet kan vinden. Dat knaagt aan me." Giel vond het geen punt. "Het maakt toch niet uit of we op of naast de route wandelen? Het is overal mooi. Dit is historische grond. Eeuwenlang graasden op deze woeste gronden schapen die voor de broodnodige mest en wol zorgden. Daarna kwam de Australische wol in zwang en waren de schapen overbodig." Ja, wat zat ik daar nou te zeuren op deze serene plek, waar de sporen van het gebruik als militair oefenterrein na de Tweede Wereldoorlog al lang verdwenen zijn. Bert en Jaap hadden

mij uit de droom kunnen helpen over de matige marketing, maar ja, die kende ik toen nog niet. Mijn blik werd onweerstaanbaar getrokken naar een boom in rood-bruine herfstkleur, die afstak tegen een muur van donkergroene naaldbomen. Twee wandelaars met twee schoothondjes waren de enige levende wezens in de verre omtrek. Geen wolf, geen hert, geen zwijn. Wel hadden we een eindje terug een kudde schapen gezien die achter een hek bewaakt werd door drie joekels van honden. Het was maandag en er zou een buitje kunnen vallen. Ik droomde weg en vergat de wit-rode stickers van de LAW.

Bakker Piet

Elspeet is een dorp van bescheiden omvang met in het centrum Herberg de Zwaan. Het gebouw is meermaals door brand ver-

woest en herbouwd. Het huidige gebouw stamt uit 1882; het werd in coronatijd door de nieuwe eigenaren gerestaureerd. "Elke kamer is uniek omdat de ruimtes opnieuw moesten worden ingedeeld. Daarom zijn ook de inrichting en het bijzondere stucwerk van wandafwerkingsbedrijf Meer dan Muren op de wand in elke kamer uniek", vertelde eigenaresse Petra van Wijk, die het hotel samen met haar man runt. "Ik ga eerst naar de koffiemachine kijken", kondigde Giel aan. Voordat hij ergens koffie bestelt, controleert hij altijd of de koffiemachine naar zijn zin is. Herberg de Zwaan slaagde. "Het is maandag en dan is het restaurant gesloten, maar bij Bakker Piet kun je tot zeven uur heel lekker eten", zei Petra. Het werd flammkuchen en wijn in dit lui-lekkerland waar véél meer dan alleen brood verleidelijk ligt uitgesteld. »

De volgende ochtend spraken we er met mijn biologenvrienden Eline en Dave af, voor koffie en onweerstaanbaar brood voor een picknick. Sanne Schouten, achterkleindochter van de oprichter, raadde ons de chocobal aan. “Jullie mogen wel even in de productieruimte kijken”, bood ze aan. “We bakken niet alleen brood, maar hebben ook een chocolatier in dienst die onder andere de chocoballen maakt. Zo’n bal wordt in een glas hete melk gelegd en smelt dan. Dat geeft een bijzondere warme chocolademelk.” Met gevulde rugzakken stapten we met ons vieren Elspeet uit, de strook bos in die het dorp aan de oostkant van de Noorderheide scheidt.

Ingewikkeld proces

Eline en Dave bogen zich in dit paddenstoelenparadijs telkens voorover om een mooi exemplaar te bestuderen: een vliegenzwam, een grote sponszwam, een gewone zwavelkop. De vliegenzwam is giftig voor de mens. Op de grens van bos en heide stond een picknicktafel van massief gesteente met eromheen mooie, maar zeer oncomfortabele zit-zwerfkeien. Een sponsorcadeautje van diverse belanghebbenden. We stalden onze overdadige lunch uit. “Vertel, hoe planten paddenstoelen zich

voort?”, vroeg Giel. Dave stak van wal, Eline vulde aan: “Onder de grond zit een netwerk van schimmeldraden – het mycelium – dat meerdere vierkante kilometers kan beslaan. Het enige dat de mens van al die draden ziet, zijn de paddenstoelen die voornamelijk in de herfst tevoorschijn komen. Paddenstoelen laten hun sporen vallen om het netwerk verder te verspreiden en zijn dus in feite het voortplantingsorgaan van het schimmeln netwerk. Dit is het ingewikkelde proces in een notendop.”

De sporen worden verspreid door wind, regen of dieren die ze in hun vacht of onder hun poten meenemen. Maar ook via uitwerpselen van slakken, muizen, konijnen, kevers of eekhoorns, die dol zijn op paddenstoelen. Hoe ontstaat de voor loofbossen zo kenmerkende herfstgeur, was de volgende vraag. “Zodra de bladeren in de herfst van de bomen vallen en met de grond in aanraking komen, vestigen zich er schimmels op die het blad afbreken. Dat proces veroorzaakt gassen en dat is de herfstgeur.” Het was veel leuker om live te horen hoe de natuur in elkaar steekt, dan Google te raadplegen. Maar na de chocobal, het brood, de kaas en de wijn werd het hoog tijd om de paden op te gaan. De route meanderde over de heide. Een onbegaanbaar stukje pad getuigde van de zware regenval van de herfst

van 2023. Boven de Turfberg, die aan de noordrand van de Noorderheide voor een flink hoogteverschil zorgt, hing een fotogenieke wolkenbank. Er was regen op komst. Een kwartiertje verderop, in Vierhouten, werden zowel de geest (bij Herberg Tante Sjaan kun je alles vergeten) als de maag (appeltaart en muntthee) verwend, maar wederom was de juiste markering nergens te vinden. De gps-track toonde een lang, recht pad. Hier liep het Westerborkpad en alle LAW's waren toch in twee richtingen gemarkeerd?

De ontknoping

Jaap, Bert en ik lopen mijn route in omgekeerde richting. Aan markeringen geen gebrek. Ik volg mijn track, Jaap de zijne, maar dan blijken we niet op hetzelfde pad te lopen. Hoe komt dat? Ik snap er niets van, totdat mij plotseling een lichtje opgaat. “De Routeplanner van Wandelnet is nogal weerbarstig”, zeg ik opgelucht. “Het systeem kiest vaak een heel andere routelijn dan de voor de hand liggende”

➤ De Noorderheide. (NL)

➤➤ Op de grens van bos en heide stond een picknicktafel van massief gesteente. (NL)

➤ Sanne Schouten laat ons de overheerlijke chocoballen van Bakker Piet zien. (NL)

➤ Vennetje tussen Vierhouten en Nunspeet. (NL)

➤ Reuzenzwam (*Meripilus giganteus*). (GT)

tussen de waypoints die ik aangeef, soms kilometers om. Kijk maar op mijn prints.” Jaap heeft de track van het Westerborkpad gedownload van de site van Wandelnet, ik heb de mijne zelf ingetekend op hun planner en die wijkt dus hier en daar af. Dan blijven er nog twee raadsels over: de voorbeeldige markering

op het tweede deel van de route en het beginpunt. “In de routegidsjes staan nuttige aanwijzingen. De routebeschrijving is noodzakelijk ter ondersteuning van de markering. Daar ging het bij jullie mis”, zegt Bert. Jaap voegt toe: “Het Westerborkpad loopt niet via het Transferium, maar langs het Informatiecen-

trum en dat staat in de gids. Alle LAW's en Streekpaden zijn in twee richtingen gemarkeerd, behalve het Westerborkpad. Wie in de Tweede Wereldoorlog in die trein zat, ging naar Westerbork. Er was geen weg terug. Volgende keer toch maar een gidsje kopen?” Lachend nemen we afscheid. ■

WANDELWIJZER

De herfst met zijn knallende kleuren is het perfecte jaargetijde voor deze tweedaagse wandeling in het aantrekkelijke bos- en heidegebied tussen Nunspeet en Elspeet. Op de Veluwe zijn zoveel gemarkeerde routes, dat je makkelijk een wandeling via diverse LAW's en andere gemarkeerde paden uit kunt zetten op de routeplanner van Wandelnet. Als je de route in (bijvoorbeeld) de app Topo-GPS zet, heb je hem digitaal. Omdat de route gemarkeerd is, hoeft je niet de hele tijd op je telefoon te kijken, zo lang je weet welke markering bij welke route hoort.

Beste periode

Bij voorkeur in de herfst, maar het hele jaar mooi.

Vervoer

Station Nunspeet; bus tussen Nunspeet en Elspeet.

Gelopen wandelingen

- **Dag 1: Nunspeet – Elspeet** via delen van het Zuiderzeepad (LAW 8) en het Veluwe Zwerfpad (Streekpad 16), ca. 19 km. Over het Hulshorsterzand, de Westeindsche Heide en de Elspeetsche Heide. Een gebied met glooiende heuvels, magnifiek stuifzand en heide, maar horeca is er alleen bij het begin- en eindpunt.
- **Dag 2: Elspeet – Nunspeet** via het Veluwe Zwerfpad (SP 16) en het Westerborkpad (LAW 15), ca. 14 km. Over de Noorderheide, langs een bijzondere picknicktafel, door Vierhouten (horeca) en door de bossen terug naar Nunspeet.

Slapen

Herberg de Zwaan, Elspeet (dezwaanelspeet.nl). Sfeervol gerestaureerd monumentaal pand.

Eten & drinken

Meerdere horeca in Nunspeet bij het station, in Vierhouten en Elspeet. Aanraders:

- Herberg Tante Sjaan in Vierhouten (herbergtantesjaan.nl).
- Bakker Piet (bakker-piet.nl). Bakkerij, delicatessenwinkel, lunchroom. Je kunt er 's avonds tot 7 uur eten (vrijdag tot 8 uur).

Kaarten

- Topografische wandelkaarten 27C Elspeet en 26H Harderwijk, 1:25.000. Gedetailleerd, maar geen wandelroutes ingetekend, via denoorderzon.nl

- SBB-19 Noord-Veluwe, 1:25.000. Met ingetekende wandelroutes.

Meer weten?

- wandelnet.nl – Routeplanner, alle LAW's en streekpaden.
- visitveluwe.nl
- bezoekerscentrumnunspeet.nl – Vlak bij het station.
- veluwetransferiumnunspeet.nl – Grote parkeerplaats bij het station, uitkijktoren.

